

K OSMEMU FEBRUARJU

Delo pomembne osebnosti, delo kvalitetnega kulturnega delavca postane slejkoprej sestavni del naroda. Danes nas loči že več kot sto let časovnega razmaka od tistega časa, v katerem je France Prešeren živel, deloval in trpel. V času njegovega življenja, tedaj ko se je novodobno slovensko kulturno življenje komaj rojevalo, se sodobniki niso znali približati duhovnemu svetu tega literarnega oblikovalca. In vendar je prav Prešeren bistveno poglobil, razširil in utemeljil tisto slovensko duhovno dediščino, ki jo je imel pred seboj: namreč ljudsko poezijo, Vodnikove pesmi, rimane skovanke nekaterih njegovih sodobnikov pa tisto, kar nam je dalo prosvetljenstvo: predvsem Žigo Zoisa in njegov kulturni krog. To slovensko pa je Prešeren znal povezati s splošneevropskim. Lahko rečemo, da je prav Prešeren utrdil in dopolnil naše evropejstvo, čeprav je bil goreč narodnjak in nasprotnik vsakršnih univerzalističnih stremiljenj, ki bi spodrezala temelje slovenski nastajajoči kulturi.

Prešernovo delo je do danes doživelo veliko natančnih analiz in temeljnih obravnav. Slo je skozi rešeto in sito skrbnih ocenjevalcev in razsojevalcev. Vendar ni kljub stalnim presojam in razsojam nikoli izgubilo na pomenu. Nasprotno: raziskave Prešernovo delo stalno potrjujejo, le-to pa stalno kliče po novih, času primernih, utemeljitvah. Tako je značilno, da se je patriotsko pritrjevanje vedno bolj umikalo estetski sodbi in razsodbi. V zadnjih desetletjih je pred našimi očmi zrasel lik dovršenega besednega umetnika, velikega pesnika in mojstra slovenske besede.

So obdobja v zgodovini sveta in narodov, ko se bolj kot ponavadi postavi vprašanje: Kako naprej? Kam? Na kakšen način? Prav obdobje, v katerem se je znašel Prešeren, je sprožilo vrsto takih vprašanj. Očitno je bilo, da po starem ne bo šlo več naprej. Narod je zahteval zavestno delovanje, zavestno narodno duhovno življenje. Iz nekdaj neosvesščenosti se je moral v novih družbenih in političnih razmerah pognati v nove razsežnosti delovanja in nehanja, če je hotel še obstati na tem majhnem koščku Evrope.

Prešeren je potrebe tega novega časa, ki je zahteval nov način dela, bolje začutil in doumel kot njegovi sodobniki. Nekaj je sicer za mnoge lebdelo v zraku, niso pa to novo znali pravilno zaobjeti in izraziti.

Tako je Prešeren bival in deloval mimo običajnega in tudi uradnega, priznanega življenja tedaj se porajajočega slovenskega meščanstva. Tem slojem, ki so si ravno gmotno opomogli, je bil Prešeren nekaj tujega in nerazumljivega, neprijetno tuje telo, ki se je vrinilo v njihovo mirno, trezno in preračun-

Lev Detela

(dalje na 3. strani)

SEVERNA IRSKA ALI NACIONALNO VPRAŠANJE V EVROPI

Avtopsija je ugotovila, da je bila večina trinajstih ljudi, ki so jih ustrelili angleški vojaki pri nedeljski demonstraciji Ircev v Londonderryju, zadeta v hrbet. To pomeni, da so angleški vojaki streljali, ne da bi bili napadeni, kajti demonstranti so že bežali pred vojaško silo, ko so bili smrtno zadeti.

Ta ugotovitev je pomembna, ker dokazuje, kakšen bes navdaja oblasti in pripadnike vladajočih narodov, kadar se jim upa postaviti kak zatiran narod ali narodna manjšina po robu. Omikani Angleži, ki so jih vedno postavljali ostali Evropi za vzgled civilizacije in demokracije, niso torej v tem pogledu nič boljši kakor drugi, morda še slabši. Predstavljajmo si, kaj bi bilo, ko bi bili sovjetski vojaki v Pragi ubili trinajst čeških demonstrantov ali da bi bila Francova policija ubila enako število Baskov. Evropa se ne bi pomišljala označiti tako ravnanje za barbarstvo in hudodelsko, kot se ni pomišljala v preteklem stoletju obsojati nemško-avstrijskega pritiska na druge narode in manjšine, medtem ko je molče jemala na znanje ali mežala, ko so Angleži iztrebljali irski narod z ognjem, mečem in lakoto. Danes bi imela Irska približno enako število prebivalcev kakor Anglija, če ne bi bili angleški invazorji in okupatorji vedno spet pobili, pustili umreti od pomanjkanja ali pregnali v tujino večino irskega prebivalstva in obglavili ali pobesili njegove vodilne plasti. To so delali tako iz narodnega kot iz verskega sovraštva.

To hudodelstvo angleškega imperializma na Severnem Irskem pa seveda ni osamljeno dejanje nasilja nad majhnimi narodi in manjšinami v današnji Evropi, ampak je bilo le eden najhujših trenutnih izbruhov. Danes skoro ni kotička v Evropi, kjer ne bi kak večinski narod zatiral kakega manjšega, ki ga je bil kdaj prej v ugodnih okoliščinah spravil pod svojo oblast, bodisi že v fevdalni dobi — in ostanek take fevdalne »osvojitve« je med drugim tudi Severna Irska — ali kdaj

v novejši dobi, s silo orožja, kot si je pripojila Rusija med drugo svetovno vojno baltske države, že prej pa Ukrajino in kavkaške ter srednjeazijske narode, ali s politično zvijačo. Nekaterim državam pa so pomagale tudi »mirovne pogodbe« in mednarodne komisije »strokovnjakov«, da so spravile pod sebe velike narodne manjšine, kot npr. Italija po prvi svetovni vojni, ko je dobila z mirovno pogodbo vso Primorsko in Istro, z njima pa pol milijona Slovencev in Hrvatov, ali Avstrija, ki je na ta način dobila skoro vso slovensko Koroško.

Po drugi svetovni vojni in zlasti v zadnjih letih je razpravljanje o narodnostnem problemu v Evropi skoro potihnilo in molče je prevladalo mišljenje, da so države tiste, ki imajo pravico odločati o usodi svojih narodov, ker da je država »višja« in »kvalitetnejša« skupnost kakor narod. S tem je bilo razvrednoteno eno od osnovnih načel moderne humanizma in prava, da je namreč narod tisti, ki »ustvarja« državo, ki je tako samo orodje in sredstvo naroda ter njegov zunanji okvir, ali bolje: država je zgolj pravna organizacija naroda. Danes je začelo ponovno prevladovati srednjeveško načelo »cuius regio eius religio«, ali v tem primeru: država lahko naredi s svojimi narodi, kar hoče. Politično hudodelstvo je torej misliti in delati tako, kot da je narod tisti, ki ima pravico odločati o svoji usodi. Ne, za to je poklicana po tem mišljenju država, narod mora molčati in ubogati. Kdor se upre, zasluži ječo ali kroglo v hrbet.

Načelo večvrednosti države kot umetne tvorbe nad narodi kot zgodovinskimi in biološkimi, politično-kulturnimi ter duhovnimi organizmi je prevladalo danes ne le na Vzhodu, kjer je država postala nekaj mitičnega, ampak tudi na Zahodu, kjer odrekajo vsem narodom, ki so še ostali pod tujo oblastjo, v imenu neke idealne »stabilnosti« mednarod-

(dalje na 2. strani)

Kriza se še zastruje

Poslanec Emilio Colombo, kateremu je bil predsednik republike pred dvema tednoma zaupal nalogo za sestavo nove vlade, je v torek sporočil, da vrača mandat, ker je ugotovil, da ne obstajajo pogoji, da bi svojo nalogo lahko pripeljal do srečnega zaključka. Vladna kriza se je torej zaostрила, to tembolj, ker ni jasno razvidno, kateri so pravi vzroki, ki preprečujejo, da bi država dobila novo vlado.

Socialisti, socialdemokrati in republikanci, ki naj bi bili nekakšni »naravni« zavezniki Krščanske demokracije za sestavo sredinsko

leve vladne koalicije, danes javno obtožujejo stranko relativne večine slepomišenja, češ da se pravzaprav noče ali ne more izjasniti o svojih pravih namenih in ciljih. Največje ja bolko spora ostaja slejkoprej vprašanje referendumu o razporoki, ki bi ga tako imenovane laične stranke hotele na vsak način preprečiti, medtem ko je Krščanska demokracija o tem problemu hudo razdvojena, ker se zaveda, da bi kakršnokoli njeno jasno stališče v tej zvezi utegnulo okrniti število njenih volivcev na političnih volitvah, ki bodo čez

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 6. februarja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 J. S. Bach: Angleška suita. 10.15 Poslušali boste. 10.45 Za dobro voljo. 11.15 T. Seliskar: »Jadra na robu sveta«. Zadnji del. 11.35 Ringaraja za naše malčke. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi predstavlja Naša gospa. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30 Glasba po željah. 14.45 J. Cocteau: »Pisalni stroj«. Igra Prevedla R. Vrančičeva. RO, režira Peterlin. 17.00 Šport in glasba. 18.00 Miniaturni koncert. 18.45 Canzonissima 1971. 19.30 Bednarik: »Pratika«. 19.45 Mali ansambli. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu.

♦ PONEDELJEK, 7. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole): »Reka od izvira do izliva«. 12.10 Pomenek s poslušavkami. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Mladina v zrcalu časa - Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (ponovitev). 18.50 Slavni orkestri. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Glasbeni drobiž. 19.45 Zbor »Santa Maria Maggiore«, vodi Cecchini. 20.00 Šport na tribuna. 20.35 Pesmi brez zatona. 21.00 Kulturni odmevi. 21.20 Orkester proti orkestru. 21.45 Koncert m. sopr. Milke Evtimove, pri klavirju Zimškeva. 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 8. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Sopleh slovenskih pesmi. 11.50 Saksofonist Rollins. 12.10 Bednarik: »Pratika«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umetnost. 18.30 Vezilo France tu Prešernu. Alojz Rebula: Beseda o pesniku. Škeršćan: Gazele, 7 orkestralnih pesnitev. Orkester RTV Ljubljana vodi Prevorsek. 19.00 Veliki mojstri jazza. 19.10 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti: (1920-1940) »Ivan Pregelj«, prip. V. Beličič. 19.20 Otroci pojo. 19.30 Nekoč je bilo... 19.45 Pesmi ir plesi iz Quebeca. 20.00 Šport. 20.35 Viozzi: »Poganski kamen«, opera v treh dej.

♦ SREDA, 9. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol): »Volk in sedem kozličev«. 12.10 Brali smo za vas. 13.30 Glasba po željah. 17.30 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - Slovenščina za Slovence - Kako in zakaj. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (ponovitev). 18.50 Duo Pederzani - Cognazzo. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Glasbeni vrtljak. 19.30 P. Raimondo Spiazzi: Kristusov nauk v sodobnem svetu »Skupnost narodov«. 19.45 Moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice, vodi Klanjšček. 20.00 Šport. 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.20) Za vašo knjižno polico. 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 10. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Sopleh slovenskih pesmi. 11.50 Trobentač Hirt. 12.10 Po društvih in krožkih, »Prosvetno društvo Valentin Vodnik iz Doline«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Slovarček sodobne znanosti - Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost. 18.30 Ljudska glasbila, prip. J. Strajnar. 18.45 Glasbena beležnica. 19.10 F. Catalano: Zgodovina italijanskih političnih strank. 19.30 Pisani balončki. 19.50 Glasbena spremljava k pravilicam. 20.00 Šport. 20.35 F. Gafner: »Evgenij ali Vrnitev«, rad. drama.

♦ PETEK, 11. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Sopleh slovenskih pesmi. 11.50 Hampton in njegovi solisti. 12.10 Pomenek s poslušavkami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Duo Lavrenčič - Pucci. 17.20 Za mlade poslušavce: Govorimo o glasbi. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Srebotnjak: Kraška suita. 18.50 Goodmanov jazz orkester. 19.10 Slovenski narečni dokumenti: »Katekizem za odrasle iz Sv. Lenarta«. 19.20 Novosti v naši diskoteki. 19.40 Moški vokalni kvartet »Zvonček«. 20.00 Šport. 20.35 Gospodarstvo in delo. 20.50 Koncert operne glasbe.

♦ SOBOTA, 12. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Slovenski motivi. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Sopleh slovenskih pesmi. 11.50 Veseli motivi. 12.10 A. Kuhelj: Svet leta 2000. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 16.10 Album operet. 16.50 Jazz. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Lepo pisanje - Jaz vem, in ti? 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. Pianist Gojmir Demšar. Haydn: Andante z variacijami v f molu. 18.45 Poker orkestru. 19.10 Družinski obzorik. 19.40 Mladinski zbor iz Lesc, vodi Boštjančič. 20.00 Šport. 20.50 S. Verč: »Nekega ponedeljka popoldne«. Rad. kriminalka. 21.30 Valbi'o na ples. 22.30 Zabavna glasba.

Kriza se še zaostruje

(Nadaljevanje s 1. strani)

dobro leto, če ne pride do predčasnega razpusta parlamenta.

Krščanska demokracija sicer uradno izjavlja, da vprašanje referendum, oziroma spremembe obstoječega zakona o razporoki ne more predstavljati predmet pogajanj in razprav za sestavo vladne koalicije, vendar je znano, da njeni partnerji niso takšnega mnjenja in postavljajo rešitev tega problema kot enega izmed načelnih pogojev za rešitev vladne krize, oziroma obnovitve levosredinske koalicije.

Velik kamen spotike predstavljajo poleg tega nesoglasja o splošni politični usmeritvi nove vlade in zlasti nesoglasja o ukrepih za reševanje gospodarske krize in izvajanje že dolgo napovedanih družbenih reform (zdravstva, šolstva, urbanističnega razvoja itd.).

Kar zadeva gospodarsko krizo, so, kot znano, najbolj glasni republikanci, ki so pred nekaj meseci izstopili iz vlade, ker se niso strinjali z njeno dosedanjim politiko na tem področju. Republikanci opozarjajo na naravnost katastrofalno stanje ogromne večine italijanskih občin, katerih pasiva se vsako leto poprečno veča za 20 odstotkov, na hudo pasivno stanje državnih podjetij, kot so na primer železnice, in sploh na celotno stanje državne uprave, ki je v bistvu neučinkovita in zato predstavlja oviro za nadaljnji družbeni razvoj. Zato ta stranka zahteva jasne smerice in predvsem natančne obveznosti, kar zadeva vladno politiko na gospodarskem področju, kajti v nasprotnem primeru bi prešla v opozicijo, oziroma bi zahtevala predčasni razpis političnih volitev.

Socialisti pa ne kažejo takšnega pesimizma, kar se tiče splošnega gospodarskega položaja in perspektive za njegovo nadaljnjo rast, temveč dajejo predvsem poudarka politični volji po izvajanju reform in po zaježitvi in zadušitvi novofašističnih teženj, ki se kažejo skoraj povsod po državi, zlasti pa

v njenih južnih in srednjih predelih, kot so neovrženo pokazali rezultati lanskih upravnih volitev. Socialisti ne morejo dalje tudi mimo vetra, ki veje v komunističnih in socialproletarskih vrstah, kjer prihaja vedno bolj glasno do izraza zahteva po predčasnem razpustu parlamenta, glede na dejstvo, da je za komuniste in socialproletarce leva sredina že preživela in celo mrtva stvar, zaradi česar se tudi socialisti nagibajo k predčasnim volitvam, kar naj bi bil izhod iz dvojne zagate: odložitev referendum o razporoki ter potreba po sestavi nove vlade z jasno določenim programom in perspektivami.

Socialdemokrati pa sodijo, da predčasni razpust parlamenta ne bo rešil nobenih problemov, ker menijo, da bi v novem parlamentu misovci utegnili dobiti kakih 50 poslancev več, Krščanska demokracija pa 50 manj (vsaj tako je pred kratkim modroval socialdemokratski minister Preti). V tem primeru pa bi za sestavo nove vlade bila nujna podpora komunistov, če bi se hoteli ogniti sestavi desničarsko-reakcionarne vlade. Toda hkrati bi imeli — pravi minister Preti — komuniste posredno ali neposredno na ključnih in odločujočih položajih, kar bi splošno politično sliko spet hudo zapletlo.

Medtem je predsednik republike Leone začel nova posvetovanja s predstavniki različnih parlamentarnih skupin in drugimi političnimi osebnostmi, s katerimi se pogovarja, komu naj poveri nalogo za sestavo nove vlade. Priznati je treba, da njegova naloga ni lahka, saj se bo lahko tudi zgodilo, da bo moral kot prvi predsednik republike v zgodovini Italije, seči po pristojnosti, ki mu jih daje 88. člen ustave, to je razpustiti obe zakonodajni zbornici ter prepustiti končno besedo volivcem in volivkam. Jasno pa je, da demokracije in republikanske institucije ne morejo imeti od takšnega ukrepa koristi, zlasti če pomislimo, na kako še vedno trhlili nogah stoji italijanska demokracija.

PREDSTAVNIKI KD NA URADNEM OBISKU V JUGOSLAVIJI

V nedeljo, 31. januarja, je dospelo na uradni obisk v Beograd odposlanstvo italijanske krščanskodemokratske stranke, ki so ga sestavljali številni senatorji in poslanci, med njimi pa je bil tudi tajnik tržaške Krščanske demokracije Sergio Coloni. Krščansko demokratski predstavniki so bili gostje Inštituta za mednarodno politiko, ki ga vodi veleposlanik Leo Mateš. Italijansko odposlanstvo je imelo razgovore tudi s predstavniki Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, Zveze komunistov Jugoslavije ter je obiskalo Skopje in Ohrid.

Obisk je predvsem zato značilen, ker so tokrat prvič uradno obiskali Jugoslavijo kvalificirani zastopniki najmočnejše italijanske stranke in s tem vzpostavili uradne stike z družbeno-političnimi organizacijami v Jugoslaviji.

—
ČESTITKE

Preteklo nedeljo se je zbrala v hotelu Maestoso v Lipici številna družba sorodnikov in prijateljev znane gospe Eme Tomažičeve, da ji čestita k njenemu 75. rojstnemu dnevu. Čestitkam se pridružujemo tudi mi in ji želimo, da bi zdrava dočakala še mnogo let.

Uredniki in prijatelji

Severna Irska

(Nadaljevanje s 1. strani)

nih odnosov pravico do samoodločbe, svobode in narodne države. Tak odnos do narodnostnega vprašanja je prevladal tudi v ameriški zunanji politiki, kot se je pokazalo zdaj že v več primerih, nazadnje pri Bangla Dešu.

Vse to obvezuje poštene in svobodoljubne ljudi, da se z novo močjo zavzamejo za pravice zatiranih narodov pod tujo oblastjo in narodnih manjšin in da zaježijo tok oportunitizma, kateremu se je prepustil civilizirani svet na ljubo lagodnemu in udobnemu življenju. Mir ja, toda pravičen. Strašna iluzija je mišljenje, da je možno ustvariti trajen mir in blaginjo na hrbitih zatiranih narodov in manjšin.

In hudodelstvo, ki ga je zagrešil zatiralski bes večinskega, vladajočega naroda v nedeljo na Severnem Irskem, je alarmni zvok, da je treba odločneje nastopiti proti taki zmedeni ustvari.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Proces proti Šturmu odložen

Proces proti Marjanu Borutu Šturmu, ki je vzbudil velik odmev in splošno obsodbo slovenske javnosti tako v zamejstvu kot v Sloveniji, je bil že po prvem dnevu obravnave (v četrtek, 27. januarja) odložen. O širokem odmevu tega dogodka priča med drugim protestno pismo ljubljanskih študentov, ki ga je podpisalo približno 30.000 ljudi (v Novi Gorici nad 3.000, v Idriji 1.500, v Mariboru okrog 7.000 itd.).

Že takoj po začetku razprave, katere se je udeležilo veliko ljudi, zlasti študentov, sta obtoženec Šturm in njegov advokat prosila za obravnavo v slovenščini; pri tem sta se sklicevala na določila saintgermainske pogodbe in na 7. člen avstrijske državne pogodbe. Sodnik pa prošnji ni ugodil, češ da je dvojezičnost omejena samo na tri okraje na južnem Koroškem (Železna Kapla, Pliberk, Borovlje). Obtoženec Šturm je v svojem zagovoru izjavil, da krajevne table v Šmohorju ni »ne poškodoval ne pomazal. Dodal sem ji le slovensko krajevno ime... Hotel sem opozoriti javnost na nevzdržne in nedopustne razmere, v katerih žive koroški Slovenci... Oblasti slovenskega in dvojezičnega področja niso samo dolžne, da dvojezično uradujejo. Vsak koroški Slovenec ima pravico, da se poslužuje na tem področju slovenskega jezika.«

Zagovor Marjana Boruta Šturma je trajal nekaj minut, v zaključnem delu ga je strnil v tri točke in postavil kot protiutež obtožnici, ki ga bremeni »zlomamerne poškodbe javne lastnine.« M. B. Šturm v njem trdi, da napisne table ni ne poškodoval ne uničil, z dodanim slovenskim imenom kraja je storil le to, kar bi morale že zdavnaj storiti avstrijske oblasti, v zadnji točki pa je spomnil na

neuspeh vloge uradnih zastopnikov koroških Slovencev v zvezi z uresničevanjem določbe o dvojezičnih napisih, zato je bila po njegovem mnenju njegova dolžnost osvetliti navidezen demokratičen značaj manjšinske politike v Avstriji.

Po Šturmovem zagovoru je nastopila priča inž. Tauschnig, ki je kot strokovnjak pričal o dejanski škodi (znašala naj bi 110 šilingov) in o sestavi barve, s katero je bilo napisano slovensko ime kraja. Šturmov advokat pa je dokazal, da inž. Tauschnig table sploh ni videl, zato tudi ni mogel sodelovati pri njenem čiščenju. Na podlagi te ugotovitve je advokat izjavil, da priča ne more dajati nobenih verodostojnih izjav, zato je predsedujoči sodnik odložil razpravo za nedoločen čas.

Prav na dan procesa je prišlo do novih napisnih akcij v znak podpore obtoženemu Šturmu. Gre za naslednje koroške kraje: Celovec, Velikovec, Pliberk, Sinča ves in Dobrla ves. »Gibanje za narodnostno in socialno osvoboditev« pa je v Celovcu razširilo letake, v katerih so koroško javnost seznanili s kri- vično manjšinsko politiko avstrijske vlade.

»TEATRO STABILE« GOSTUJE V SLOVENIJI

Te dni gostuje v Sloveniji, in sicer v Kopru, Mariboru in Ljubljani »Teatro Stabile« (Stalno gledališče) iz Trsta s predstavo Slavka Gruma »Dogodek v mestu Gogi«. V tej zvezi je bila v torek, 1. t.m., v Ljubljani tiskovna konferenca, na kateri so predsednik tržaškega stalnega gledališča dr. Guido Botteri, umetniški vodja Sergio D'Osmo in drugi člani gledališkega vodstva

Poravnajte naročnino!

govorili o izrednem pomenu te kulturne pobude ter poudarili vlogo, ki jo namerava izvrševati omenjena tržaška kulturna ustanova.

Omeniti velja zlasti predlog dr. Botterija, naj bi v letošnjem poznem poletju priredili v Trstu seminar, na katerem bi obravnavali vprašanje slovenske gledališke ustvarjalnosti in dramaturgije in tako seznanili italijansko javnost s to vejo kulturne dejavnosti. Predlog je bil sprejet z velikim zadovoljstvom, kot je bila tudi sprejeta zamisel, naj bi ob tej priložnosti seznanili slovensko javnost s stanjem in dosežki italijanskih gledaliških in dramskih stvaritev.

Kmalu univerza v Mariboru

Zamisel o ustanovitvi še ene slovenske univerze, in sicer v Mariboru, o kateri smo pred kratkim že pisali, je začela dobivati jasnejše oblike. Dva poslanca slovenske republiške skupščine, Tone Remc in Rado Pušenjak, sta v zvezi s tem vprašanjem v začetku letošnjega leta postavila posebno poslansko vprašanje.

Podatki kažejo, da študira trenutno na višjih in visokih šolah v Mariboru več kot 5000 rednih in izrednih študentov. Višja tehniška šola bo v letošnjem letu postala štiri- letna in se bo tako kot že prej komercialna šola preimenovala v visoko tehniško šolo. 21. januarja letos se je sestal na prvi redni seji svet združenja mariborskih visokošolskih zavodov (gre za strokovno pedagoško in upravno telo) in med drugim razpravljalo o bodoči ureditvi novega univerzitetnega središča v Mariboru. Univerza v tem slovenskem mestu naj bi razvijala tri osnovne študijske smeri: pedagoško, tehniško ter pravno-ekonomsko in sociološko. Poudarili so, da bo morala nova univerza nadaljevati s tradicijo tesnega sodelovanja z gospodarstvom v zvezi z načrtovanjem študija in znanstveno raziskovalnega dela, skrbela bo za delovno in ustvarjalno povezovanje vseh študijskih smeri in mislila tudi na morebitno ustanovitev ločenih oddelkov v nekaterih slovenskih mestih, zlasti v Celju. Resno se pripravljajo tudi na začetek gradnje novega poslopja visoke komercialne šole v Mariboru s priključnim centrom za analize in raziskave ter nove stavbe pedagoške akademije. Zagotovljena so že finančna sredstva za pridobivanje novih učnih moči; povedali so, da so mnogi mladi znanstveniki pripravljeni delovati na novi univerzi, računajo pa tudi na tiste, ki so trenutno v tujini.

V bodočem razvoju višjega in visokega šolstva na Slovenskem čakajo na rešitev še nekatera druga pereča vprašanja. Tako kot doslej bodo skrbeli za Višjo šolo za organizacijo dela v Kranju in za Višjo pomorsko šolo v Piranu. Čimprej pa nameravajo zgraditi novo medicinsko in ekonomsko fakulteto ter dom Višje šole za zdravstvene delavce v Ljubljani.

V lanskem letu je postala Sovjetska zveza največji proizvajalec jekla na svetu. V tej državi so izdelali 133 milijonov ton jekla, v Združenih državah Amerike pa 120 milijonov ton.

K OSMEMU FEBRUARJU

(nadaljevanje s 1. strani)

ljivo in preračunano življenje in jim ga sedaj po nepotrebnem moti in vznemirja.

Ne smemo pa pozabiti tedanjega zaplotniškega položaja v Evropi po Napoleonovih vojskah, položaja, v katerem je knez Metternich skušal še enkrat politično ohraniti »stare dobre čase«, ki pa se niso več hoteli vrniti nazaj. Francoska revolucija je kljub vsemu prinesla v vso Evropo nov veter in kolesa zgodovine ni bilo več mogoče obrniti nazaj. Nove želje in potrebe meščanstva pa so stalno zadevale na pravice in interese starih slojev. Tako je prihajalo kljub političnemu pritisku konservativnih oblasti do stalnih trenj in spopadov. Kljub navideznemu sterilnemu miru je bila to doba, v kateri je sproti nastajalo mnogo napetosti, ki pa se niso razgradile in pomirile, temveč le zacementirale s pritiskom od zgoraj. V evropskih deželah je bilo veliko sumničenja, intrigantstva in strahu.

Ljudje s kritičnim pogledom, ljudje modernega prepričanja, so se seveda lahko hitro znašli v težavah. Prešeren, ki so ga označili za svobodnjaka, prekucuha, freigeista, ni bil v resnici nikakršna izjema. Takih »sumljivih elementov« je bilo v avstrijski monarhiji več, kot so si oblasti želele.

V ozkih razmerah tedanjega slovenskega področja pa je tak kritično usmerjen človek tembolj izstopal. Zato ni čudno, da Prešernovo življenje ni gladko potekalo. Njegov osebni življenjski način, ki mu je bila tuja urad-

niška zapeta togost in zaprašena muzejska modrost vodilnih političnih in kulturnih moči, je zahajal v težave in zagate zaradi za tiste čase nekonvencionalnih življenjskih oblik in kritične drža. Prešernova drugačnost v provincialnem okolju pa je vodila pravtako v bridke življenjske izkušnje, duhovne pretrese in duhovni obup.

Kljub dejstvu, da je položaj osveščenega, ustvarjalnega človeka bil skoraj nemogoč, pa je Prešeren vseeno vztrajal v tej svoji duhovni poklicanosti, v tej svoji duhovni pokončni držbi. Prav v tem odločilnem vztrajanju tiči velik neuspeh Prešernovega ustvarjanja za poznejši čas. V kljubovanju in vztrajanju je ustvaril tiste temeljne duhovne vrednote, ki danes krasi civiliziran narod.

To vztrajanje pa naj bi tudi bila zavezanost Prešernovih dedičev do izročila velikega mojstra. Čeprav se je iz Prešerna na Slovenskem vse prevečkrat ustvarjal nekaj misterij, nekaj patetični kult in so estetske analize njegovo delo velikokrat precenjevale, delo drugih pa podcenjevale, ostaja Prešeren vsekakor vrh kulturnega ustvarjanja v 19. stoletju. K Prešernu pa je potreba pristopiti kritično, potreba je videti, kako so poznejši rodovi Prešernovo dediščino razvijali naprej, v nove vrhove, in tako bogatili slovensko kulturo in višali civilizacijsko raven slovenskega naroda.

Tudi danes se moramo vračati k Prešernu in ob soočanju z njim krepiti stopnjo lastne osveščenosti in lastne kulturne suverenosti.

Volitve naj bodo odraz stvarnosti

Po mnogih letih komisarske uprave bo tudi Kmečka bolniška blagajna prešla, kot vse kaže, v roke tistih, ki so edini prizadeti, to je kmetje, neposredni obdelovalci zemlje. Minister za delo Donat Catin je namreč odredil, naj se razpišejo volitve, tako da bodo kmetje sami izvolili svoje predstavnike v vodstvo omenjene prevažne socialne ustanove. V ta namen je bil pred časom poslan v

Trst poseben komisar z izrecno nalogo, da pripravi in izvede volitve.

Ukrep ministra za delo je treba vsekakor pozdraviti, saj je bil pravi absurd, da je v tržaški pokrajini Kmečka bolniška blagajna imela kot edina v državi komisarsko upravo. Volitve bi morale biti v najkrajšem času, vendar se pri tem postavlja vrsta važnih vprašanj, ki bi jih bilo treba pred volitvami v sporazumu z obstoječimi kmečkimi sindikalnimi organizacijami vsekakor rešiti ali vsaj pravično urediti.

Vedeti je namreč treba, da je še vedno v veljavi odlok nekdanjega generalnega vladnega komisarja za Tržaško ozemlje, ki organizacijsko in tudi drugače bistveno spreminja zakon, ki urejuje volitve in ustroj kmečkih bolniških blagajn drugod po državi. Na Tržaškem niso na primer predvidene bolniške blagajne po posameznih občinah, temveč je predvidena ena sama pokrajinska bolniška blagajna s sedežem v Trstu. Zaradi tega sta za volitve predvidena samo dva volilna sedeža, in sicer oba na območju tržaške občine. Poleg tega komisarski odlok ničesar ne govori o uporabi tudi slovenskega jezika pri pripravi in poteku samih volitev, kar je tudi absurdno, glede na dejstvo, da so volilni upravičenci v ogromni večini slovenske narodnosti.

Ko je minister odredil volitve, verjetno ni niti podrobno poznal stanja na Tržaškem. Zaradi tega se nam zdi, da bi bilo treba najprej vse omenjene probleme natančno rešiti, kajti le tako bomo imeli jamstvo, da bodo volitve resničen odraz volje in teženj naših kmetovalcev.

Slovenska skupnost o aktualnih problemih

V sredo, 2. februarja 1972 se je sestal odbor Slovenske skupnosti, da bi razpravljal o političnem položaju.

Izvršni odbor je najprej obravnaval gospodarski položaj nekaterih podjetij, ki morajo zaradi gospodarske krize odpustiti delavce. Slovenska skupnost je mnenja, da bi morale oblasti poseči tudi na to področje, da bi zagotovile polno zaposlitev ter nepretrgan gospodarski razvoj že tako šibkega tržaškega gospodarstva. Predvsem pa Slovenska skupnost opozarja na nevzdržni socialni položaj mnogih delavskih družin, katere bi odpusti hudo prizadeli, in katerim gre vsa solidarnost Slovenske skupnosti. Deželni svetovalec dr. Štoka je že v prejšnjih dneh obiskal zasedeno tovarno Vetrobel ter izrazil to stališče Slovenske skupnosti stavkajočim delavcem v govoru, ki ga je imel v slovenščini.

Nadalje je izvršni odbor Slovenske skupnosti obravnaval vprašanja v zvezi z napovedanimi volitvami, s slovenskimi občinskimi tajniki v slovenskih občinah, za kar je dal pritrdilni odgovor sam prefekt, z raznimi organizacijskimi vprašanji ter s televizijsko politično tribuno.

☆

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA in SLOVENSKA PROSVETA prireja PREŠERNOVO PROSLAVO ob slovenskem kulturnem prazniku

Slavnostna govornika:
dr. Zorko Harej
Klavdij Palčič

Sodelujejo:

- Člani Radijskega odra s koncertno izvedbo Mihaela Jerasa »Velika noč 1833«
 - Člani Slovenskega gledališča z recitacijami sonetov nesreče dr. Franceta Prešerna, ob glasbeni spremljavi pianista Erminija Ambrozeta
 - Mešani zbor »Jacobus Gallus« iz Trsta pod vodstvom prof. Ubalda Vrabca
- Proslava bo v nedeljo 6. februarja 1972 ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu

IZJAVA KMEČKE ZVEZE

Glede na nekatere govorice, ki jih določeni krogi širijo v zvezi z možnostjo odložitve prvih volitev za kmečko bolniško blagajno, delegacija Kmečke zveze, ki jo sestavljajo predsednik, oba podpredsednika in oba tajnika, pooblaščen od glavnega sveta sveta kmečke organizacije, ponovno poudarja in potrjuje uradno in soglasno stališče vseh organov Kmečke zveze, da je treba volitve izvesti čimprej, kot določa izjava ministra za delo in socialno skrbstvo, in po navodilih, ki so bila dana novemu komisarju Kmečke bolniške blagajne, ki je bil poslan v Trst za to, da jih izvede v najkrajšem času. Naši kmetje so bili prisiljeni predolgo čakati nanje in zato zahtevajo takojšnjo izvedbo volitev.

TRŽAŠKI OKTET V NABREŽINI

V soboto, 29. januarja, je S.P.D. Igo Gruđen imelo v gosteh »Tržaški oktet«. V nepopolni dvoranici (opazili smo zlasti malo domačinov) je ta mladi, a kakovostni ansambel podal vrsto ljudskih, polifonskih in drugih umetnih pesmi. Ne mislim se spuščati v analizo izvajanja, ker ni to moja naloga, vendar pa kot poslušalec, ki ljubi pesem, lahko ugotovim, da ta ansambel hitro napreduje in je že sedaj dosegel tako tehnično stopnjo, ki jo le težko najdemo tudi izven naše pokrajine. Trud umetniškega vodje Ivana Sancina in vseh članov okteta je gotovo poplačan z uspehi, ki jih pevci žanjejo ob vsakem nastopu.

Sobotni program se je prišel s polifonskimi klasičnimi skladbami, ki jim je pobčinstvo pazljivo sledilo. Najbolj je seveda navdušila Vrabčeva »Komen«, katere Gradnikovo besedilo je seglo vsem globoko v srce. Sledile so slovenske ljudske pesmi, nekaj črnskih duhovnih in tudi pesmi ostalih slovenskih narodov. Jasno je, da so vse slovenske pesmi žele velik uspeh, zlasti »Kristalna vaza«, katero je tenorist Žagar odlično podal. Pravi umetniški užitek pa smo dosegli ob ruski »Dvanajst razbojnikov«, ki ji je basist Sancin dal svoj osebni pečat. Uradni program, ki je obsegal 16 pesmi, je zaključila srbska »Prvi rukovet«, kjer so prišli do izraza skoro vsi solisti. Zadnji dve pesmi so morali oktetovci ponoviti ter ob koncu dodati še tri pesmi: »Mojecej«, »Marička je št' mana« in tržaško »Dighe de no«.

Lepi večer se je v ožji družbi nadaljeval še pri kozarcu domače kapljice dolgo v noč.

T. A.

O hrvatskem tisku v Trstu med obema vojnama

V »Pazinskem memorijalu 1970«, zborniku, ki ga izdaja »katedra čakavskog sabora za noviju povijest istarskih Hrvata«, je izšla zanimiva razprava msgr. dr. Boža Milanovića iz Pazina z naslovom »Trščanska hrvatska štampa izmedju dva rata s osvrtom na Istru« (Tržaški hrvatski tisk med obema vojnama s posebnim ozirom na Istro). Avtor, duhovnik in ugleden voditelj istrskih Hrvatov v času med obema vojnama, nam v članku predstavi domala ves hrvatski tisk, ki so ga zaradi objektivnih težav v glavnem tiskali v Trstu. V tem mestu, ki je takrat postalo kulturno središče tudi hrvatske manjšine v Italiji, je vrsto let prebival tudi sam dr. Milanović in se ukvarjal tudi z urejevanjem različnih publikacij v hrvatskem jeziku.

V prvem delu razprave govori avtor o periodičnem tisku, predvsem o obeh glavnih tednikih, Pučki Prijatelj in Istarska Riječ. To poglavje je tesno povezano z razvojem odnosov med obema skupinama političnih voditeljev na Primorskem, liberalcev in krščanskih socialcev. Takoj po končani prvi svetovni vojni, ko je še obstajalo samo Politično društvo »Edinost« v Trstu z istrskim in goriškim pododborom, so izdajali le en tednik v hrvatskem jeziku, Pučki Prijatelj. Tiskali so ga v Pazinu v tiskarni Tiskovnega društva, vendar je bila leta 1920 tako poškodovana, da jo je bilo nemogoče obnoviti, list pa so začeli tiskati v Trstu v tiskarni »Edinosti«. Dr. Milanović govori nato o pomembni vlogi, ki jo je Pučki Prijatelj odigral v času parlamentarni volitev leta 1921, med katerimi je prišlo do velikih nezakonitosti in nasilja. Naslednje poglavje obravnava nastanek samostojnega političnega društva »Edinost« na Goriškem, v katerem so prevladovali krščanski socialci. Do podobnih političnih in idej-

nih nasprotij je prišlo tudi v Istri, ki je leta 1922 dobila dva hrvatska tednika: liberalci so izdajali list Istarska Riječ, krščanski socialci pa tednik Istra, ki je v začetku 1924. leta zopet začel izhajati kot Pučki Prijatelj. Oba časopisa sta prenehala izhajati 10. januarja 1929, ko je bil ukinjen ves slovenski tisk v Italiji. Še isto leto je takratnemu slovenskemu poslancu Engelbertu Besednjaku uspelo izposlovati pri Mussoliniju dovoljenje za izdajanje enega slovenskega lista (Novi list) in enega hrvatskega tednika (Istarski list) ter slovenske mesečne revije Družina. Konec leta 1930 pa je Mussolini ukinil še zadnje slovenske in hrvatske liste.

Poleg obeh najpomembnejših tednikov omenja dr. Milanović še nekatere druge manjše liste, tako na primer mladinsko glasilo Naša Nada (vsega je izšlo šest števil), ženski mesečnik Vez, letni koledar Jurina i Franina itd.

Zelo pomemben je tudi drugi del razprave, v katerem spoznamo, v kako hudih razmerah so istrski Hrvati izdajali knjige, zlasti »Društvo sv. Mohora za Istru«, ustanovljeno leta 1924. Med ustanovitelji spada tudi dr. Milanović. Vsakoletnemu koledarju Danica je bilo dodanih nekaj knjig, namenjenih zlasti dvigu splošne izobrazbe prebivalstva, in leposlovna dela. Do leta 1939 je izšlo skupno 57 knjig, njihova naklada pa je znašala 180 tisoč izvodov. Nadalje omenja molitvenik Oče budi volja tvoja, ki je izšel v 15 izdajah.

Na koncu razprave govori dr. Milanović o knjigah za otroke, predvsem o molitvenikih, katekizmi in čitankah. Vse te publikacije so bile z narodnostnega stališča neprecenljive vrednosti, saj so otroke, ki so se v šoli učili samo italijanskega jezika, navajale k spoznavanju hrvatskega pravopisa.

Gibanje slovenskih srednješolcev

V torek zvečer je bil v Slovenskem klubu zanimiv večer o študentovskem gibanju slovenskih srednješolcev. Najprej so višješolci Alenka Rebula, Igor Sancin in Antek Seražin ter visokošolci Nadja Filipčič, in Breda Pahor podali svoje poglede o temi večera, potem pa se je razvila daljša diskusija.

Filipčičeva in Pahorjeva sta začrtali najprej splošne okvire sodobnim premikom v študentovskem gibanju in sicer v svetovnem merilu in posebej v italijanskem. Obe sta poudarjali povezavo študentskega dela in življenja v šoli z življenjem izven nje, še več, tu gre pravzaprav za vpliv in pomen, ki naj ga ima celotno študentsko gibanje v določenem politično-socialnem dogajanju. Seražin je za tem podrobneje prikazal položaj slovenskih študentov ob dveh dosedanjih zasedbah šol.

Najzanimivejši referat je vsekakor podala Rebulova. Spoprijela se je s konkretnim vsakdanjim šolskim življenjem. V njem je skušala razbrati predvsem napake in zgrešene poteze obeh »recimo nasprotujočih« straní, se pravi profesorjev in dijakov. Dalj časa se je ustavila ob različnih odnosih posameznih tipov profesorjev do skupnega šolskega dela in ob negativnih posledicah takega pouka na razvoj dijakove samostojnosti in njegovega kritičnega duha. Da bi prišlo kmalu do zaželenega dialoga med profesorji in dijaki, bi pravzaprav morali iskati povsem novih oprijemov pri podajanju in učenju šolske snovi in najti seveda v večji odprtosti ter v vzajemnem upoštevanju in zaupanju, tiste

bistvene stične točke, ki naj premaknejo sedanji položaj z mrtve točke.

Na koncu pa je Sancin govoril o razredni selekciji na naših šolah in pri tem uporabljal podatke iz prve številke lista Matija Gubec. Sledila je prosta razprava, v katero so posegli tako študenti kot profesorji, ki so se tokrat v večjem številu udeležili torkovega predavanja. Diskusija je bila v nekaterih posegih kar živahna, žal pa precej neurejena in je v bistvu pokazala, da ostajajo posamezniki le pri svojih ugotovitvah in svojih trditvah.

Večer je bil vsekakor zanimiv, saj je približal naši izvenšolski javnosti dogajanje in problematiko naših slovenskih srednjih šol.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

bo v Kulturnem domu odigralo naslednje predstave:

V soboto, 5. t.m. ob 20.30 in v ponedeljek, 7.t.m. ob 16. uri dramo v enajstih prizorih »Tramvaj po zelenje« Tennesseeja Williamsa.

V torek, 8. t.m. ob 15.30: S. Skufca: »Trnuljčica«, pravljica v treh dejanjih.

V torek, 8. t.m. ob 20.30 bo Mali oder ponovil LeRoí - Jonesovo delo »Čreva« (The Dutchman).

★

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

Trst, Ulica Donizetti 3-I.

V soboto, 5. februarja, bomo imeli redni sobotni večer s predavanjem prof. Karla Bajca:

MORJE ZNANEC IN NEZNANEC

Začetek ob 19. uri.

Vabljeni vsi!

POJASNILO MARJANA KOMJANCA

Ker so časopisi objavili izjavo goriškega šolskega skrbnika o mojem primeru, bi Vam bil hvaležen, če bi lahko priobčili tudi naslednje kratko pojasnilo.

Postopek, ki sta ga bila uvedla najprej ravnateljstvo zavoda (odpušitev iz službe, ki jo je Šolsko skrbništvo zatem razveljavilo zaradi nepristojnosti Ravnateljstva) in nato sam Šolski skrbnik, je vsaj anahronističen, saj je takšen, kakršen je bil nekdanje obsodbe vreden postopek Sv. oficija: bil sem namreč obsojen, ne da bi se pred obtožbami lahko ustno branil, temveč samo s pomočjo pisemnih opravičil, v prvem primeru pa mi ni bila dana niti ta možnost. Takšno metodo je opustila pokonciljska Cerkev, ki dovoljuje, da obtoženec predloži svoj pisemeni zagovor in da se nato ustno brani, celo s pomočjo odvetnika.

Svoje oporečniške geste poleg tega skoraj ne morem braniti, ker me o poteku sej profesorskega zbora veže uradna tajnost.

Poleg drugih bistvenih vzrokov, ki jih pokriva uradna tajnost, svojo dvakratno odsotnost pri popoldanskem pouku verouka tudi utemeljujem, ker sem po vesti prepričan, da gre za objektivno in pedagoško podcenjevanje predmeta, katerega poučevanje je ravnateljica bila določila za zadnje po-

poldanske ure. Če je namreč ta predmet podan z novo vsebino in novimi metodami, je v vrsti drugih predmetov edini, ki more dati bivanjski in dosleden pogled na probleme in smisel življenja v nasprotju z utilitarističnim, pridobitniškim in potrošniškim duhom, ki je danes zajel šolo.

S svojim ravnanjem sem hkrati hotel oporekati absolutističnemu avtoritarizmu, ki vlada na šoli in ki temelji na črki zakonov, sprejetih med popolnoma drugačnim režimom. To potrjuje dejstvo, da je bila sprememba urnika, za katero sem bil prosil, in čemur se je bila uprla ravnateljica, zelo lahko izvedljiva, ker je drug profesor že zaprosil za zamenjavo svojih predpoldanskih ur z mojimi popoldanskimi urami. Vsi profesorji so se dalje strinjali s takšno zamenjavo tako na seji profesorskega zbora kot tudi v peticiji šolskemu skrbniku, tako vsi učenci kot tudi zbor staršev v zavodu. Oba sindikata slovenskih šolnikov iz Gorice in Trsta ter vsedržavni sindikat šole CGIL so tudi obsodili ravnanje ravnateljice.

Lepo se zahvaljujem za objavo.

Gorica, 1. februarja 1972.

Marjan Komjanc, profesor verouka na strokovni šoli s slovenskim učnim jezikom v Gorici

SLOVENSKI KULTURNI KLUB
in MLADINSKA SKUPINA

vabita na

DISKUSIJO O SLOVENSKI SKUPNOSTI

ki bo v petek, 4. februarja, ob 19. uri na sedežu SKK v ul. Donizetti 3. Govorili bodo izvoljeni predstavniki Slovenske skupnosti dr. Rafko Dolhar, dr. Drago Legiša in dr. Drago Štoka. Sledila bo javna razprava. Vabljeni vsi!

F.J. - 93

SMRT V POMLADI

»Pa tudi v bogoslovju sem se zelo zanimal za socialno vprašanje«, je rekel. »Preštudiral sem med drugim vsega Gosarja. Pokukal pa sem tudi v Marxu, kot protiuteh Leonovi "Qpadragesimo anno".«

Naslednje dni jih je vodil sem in tja po fari in jim razkazoval najlepše razgledne točke, s katerih jih je presenetil na eni strani nenavaden razgled na velikansko Panonsko nižino, ki se je izgubljala v poletni soparici proti vzhodu, proti madžarski meji, na drugi pa na neštete vinograde, mehko položene med konstanjeve in bukove gozde. Med vinogradi in gozdovi so ležale raztresene viničarije s sivimi, strmimi slamnatimi strehami in se zdele z višine kot hišice-igračke. Toda ko so prišli bliže, so našli največkrat vegaste koče, s katerih sten je odpadal omet in iz njih je zaudarjalo po zatohlosti in revščini. Slabo oblečeni, blede otroci so jih radovedno gledali, saj so le malokdaj videli tujce. Odrasli pa so bili redkobesedni in nezaupljivi. Največkrat so našli doma otroke same. Mlajši so se poskrili med kólje v vinogradu in kukali od tam, le najstarejši so jih pričakali pred pragom.

»Kje so oča?«

»Kopljejo.«

»Pa mati?«

»Kopljejo.«

»Ste sami doma?«

»Sami.«

Drugega pa že ni bilo mogoče izvleči iz njih. »Kopljejo — to pomeni, da kopljejo zemljo v vinogradu ali na njivi, morda daleč od tu. Ti vinogradi so namreč last gospode iz Ptuj, Maribora ali celo iz Gradca, pa tudi nekaterih večjih kmetov na Ptujem polju. Nekateri bogataši imajo cele komplekse vinogradov in viničarji — v teh kočah živijo samo v najemu — morajo hoditi skoraj vsak dan na dnino ali na dero, kot pravijo tu, kamor jim je pač zapovedano,« je razlagal kaplan.

»Vse leto?«

»Do pozne jeseni. Garajo kot živina, a ostajajo vedno enako revni. Ne morejo si pomagati naprej. In največkrat so jeseni, ko je najhujšega dela konec, še bolj revni ko prej. Le z največjo težavo se pretolčejo skozi zimo, in verjemite mi, da pozimi mnogi stradajo. Otepajo največ koruzni kruh in fižol z zeljem, pa še tega primanjkuje. Le ogledajte si jih, kakšni so.«

Ogledovali so si jih, kjer so jih srečali, in videli

zgarane, v blatne in ponošene obleke oblečene ljudi; mnogi so se zdeli kot otopeli od revščine.

»Ali znajo pisati in brati?« je vprašal Jože.

»Skoro vsi znajo, ker so hodili v osnovno šolo. Celó radi hodijo v šolo, ker je šola za haloške otroke skoraj majhen paradiž. Tam je lepo in čisto, tam najdejo drugačno okolje in družbo drugih otrok, katero pogrešajo na svojih osamljenih vrhah. Toda kaj jim pomaga, da se naučijo pisati, brati in računati, ko pa se morajo potem vdati v isto usodo, v katero so ujeti njihovi starši. Le malokomu se posreči prebiti ta začarani ris.«

»A nekaj bi se vendar moralo storiti za te ljudi! Saj nismo v srednjem veku!«

»Seveda bi se moralo kaj storiti, a kdo bo to storil?«

Tine se je spomnil na tisto, kar mu je govoril Rudi. On je bil iz teh krajev doma. In tudi njegova žena. Šele zdaj ju je razumel. Tudi sam je že večkrat hodil po Halozah in je vedel za revščino haloških ljudi, a še nikoli se ni z njo tako od blizu spoznal. Samo kaplan je našel dostop v notranjost teh koč, v izbe z nizkim stropom in s steptano ilovico namesto poda, v katerih je bil celo zrak prežet z vonji revščine, z izparevanjem blatnih, prepotenih oblek, ki so visele za vrati, z duhom po kisli prežganki, po neopranih plenica, po trhljem lesu in po preležani slami v grobo iz lesa zbitih posteljah.

(dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pred 100 leti se je rodil arh. Jože Plečnik

V nedeljo, 23. januarja, je poteklo točno sto let odkar se je v skromni, takrat še predmestni hiši na Gradišču v Ljubljani rodil veliki slovenski arhitekt in utemeljitelj slovenske arhitekturne šole Jože Plečnik. Značaj tega zapisa nam ne dovoljuje, da bi z nekoliko večjo poglobljenostjo spregovorili o njegovem delu, skušali pa bomo pojasniti izvore in nagibe njegove umetnosti ter osvetliti bistveni doprinos Plečnikovega dela v zakladnico slovenske kulture.

Življenje in delo

Jože Plečnik je bil sin mizarja in se je že v zgodnji mladosti zanimal za umetnost, zlasti za risanje. Ko je bil star 14 let, je odšel s podporo kranjskega deželne odbora na obrtno šolo v Gradec, kjer se je izučil za mizarja. Po končani šoli se je zaposlil v nekem pohištvenem podjetju. Splošno kulturno okolje na Dunaju, v katerem se je pravkar rojevala nova revolucionarna secesijska umetnost, gotovo ni moglo ostati brez vpliva na nadarjenega Plečnika. Vstopil je v šolo vodilnega dunajskega arhitekta Otta Wagnerja na Umetniški akademiji, kmalu pa tudi v njegov atelje. Začel je tesno sodelovati s samim Wagnerjem, ki se je pravkar ukvarjal z načrti za dunajsko cestno železnico, prepuščal pa mu je tudi nekatera lastna naročila. Leta 1898 je dobil prvo nagrado na natečaju za Gutenbergov spomenik, vendar njegov načrt nikdar ni bil uresničen. Isto leto je po končani specializaciji dobil »rimsko nagrado« dunajske akademije in za eno leto odšel v Italijo, kjer se je spoznaval zlasti s spomeniki rimske antike in italijanske renesanse. Pred vrnitvijo se je za kratek čas ustavil še v Parizu.

Na Dunaju je ponovno vstopil v Wagnerjev atelje, vendar se je kmalu osamosvojil. Višek njegove dunajske dobe predstavlja gotovo Zacherlova hiša (1903 - 1905), trgovski in poslovni objekt, s katerim je Plečnik prvič prodrl v širšo javnost mednarodnih arhitekturnih prizadevanj. Drugo, nič manj pomembno dunajsko delo pa je cerkev sv. Duha v Ottakringu, prva železobetonska sakralna stavba v srednji Evropi. Plečnik je postal eden izmed vodilnih dunajskih secesijskih arhitektov, tako da so ga leta 1912 - 1913 trikrat soglasno izvolili za Wagnerjevega naslednika na Umetniški akademiji, vendar je prosvetno ministrstvo, zlasti še po vetu prestolonaslednika Franca Ferdinanda, odklonilo potrditev iz nacionalističnih razlogov.

Po končani prvi svetovni vojni je odšel v Prago, kjer mu je predsednik mlade češkoslovaške republike poveril preureditev Hradčanov v rezidenco predsednika republike. Bilo je to zelo obsežno in zahtevno delo, pri katerem je moral Plečnik zadostiti potrebam po ohranitvi zgodovinskega značaja tega kompleksa, hkrati pa ustvariti takratnemu času ustrezajočo stanovanjsko in reprezentativno celoto. 1920 so ga izbrali za profesorja na Umetniški akademiji v Pragi, istočasno pa so ga poklicali na novo ustanovljeno univerzo v Ljubljani. Plečnik je

nekaj časa okleval, končno pa se je odločil, da se vrne v domovino. Postal je profesor arhitekturnega risanja in kompozicije in skupaj z že delujočim Ivanom Vurnikom začel vzgajati prvi rod slovenskih arhitektov, ki so se izučili v domovini. V tem času je odločilno posegel tudi na področje slovenske arhitekture in urbanizma. Nekatero stavbo in ureditve posameznih mestnih predelov v Ljubljani so dali mestu enkratni pečat, ki se lahko enakovredno meri s stvaritvami iz baročne dobe. Naj omenim le nekaj najvažnejših: cerkev sv. Frančiška v Šiški, ureditev Kongresnega trga, palača vzajemne zavarovalnice v Ljubljani, ureditev Vegove ulice z zaveskom Ilirije, ureditev Tivolija in Tromostovja, Narodna in univerzitetna knjižnica, žale, cerkev sv. Mihaela na Barju, po vojni pa je izvedel obsežno preureditev ljubljanskih Križank in obnovitev cerkve v Stranjah pri Kamniku.

Mnogo je ustvarjal tudi izven Ljubljane. Zelo znana je n.p.r. župna cerkev v Bogojini v Prekmurju, zgradil je med drugim cerkev sv. Antona v Beogradu, kriptno cerkev Gospe Lurdske v Zagrebu, v Pragi pa cerkev Srca Jezusovega.

Izredno pomemben je Plečnikov prispevek na področju umetne obrti in knjižne opreme. Vsa ta dela, čeprav manjša po obsegu, je oblikoval z njemu lastno natančnostjo, z odličnim poznavanjem risbe in lastnosti materiala in v tesnem sodelovanju z izvajalcem. Nešteti so lestenci, peči, kovane železje, ograje, pohištvo, cerkvene posode, zastave, knjižne opreme in ilustracije, ki so nastale po njegovi zamisli.

Jože Plečnik spada med tiste arhitekte — šolal se je na Dunaju v času secesije, ki se uvršča med

najnaprednejše umetnostne tokove tedanjega sveta — ki so v svojem oblikovanju skušali najti izraz, ustrezen novim tehničnim dosežkom in novim gradbenim materialom. Po vrnitvi v domovino se je Plečnik znašel pred povsem novimi nalogami. Njegova zamisel je bila, »naj postane arhitektura tudi pri Slovencih najmonumentalnejši umetniški izraz narodovega značaja in miselnosti. ena izmed osnovnih in najzgovornejših oblik v narodni tradiciji zakoreninjenega čustvovanja.« Arhitektura mora hkrati po svojem funkcionalnem namenu, tehnično-konstruktivski gradnji in estetsko-oblikovni zamisli ustrezati potrebam in zahtevam sodobnega socialnega življenja. Plečnik pri svojem delu ni zamenjal spornih, a pomembnih dosežkov ljudske arhitekture. Privlačevalo so ga antične oblike, ki pa jih ni suženjsko sprejemal, z njimi je hotel le nadomestiti pomanjkanje strukture in z njihovo pomočjo izraziti plastične vrednote. Vse te različne vplive je znal veliki Plečnik preliti v zelo značilen, svojstven in močan umetniški izraz. Nekatera njegova dela so že v času nastajanja doživela tudi močne kritike in povzročila polemike, vendar je treba priznati, da se je s Plečnikovim prihodom in z njegovim delom arhitektura v slovenskem kulturnem prostoru utrdila, dobila je svoje mesto v splošnem družbenem razvoju, ljudje so jo začeli razumevati in ceniti ter o njej razpravljati. K tej popularizaciji arhitekture pa je gotovo pripomoglo tudi publicistično delo dr. Franceta Steleta, ki je po bližje spremljal Plečnikovo ustvarjanje in o arhitekturi napisal nekaj tehtnih teoretičnih del.

Ob stoletnici rojstva arh. Jožeta Plečnika moramo zabeležiti nekaj razveseljivih pobud: v Ljubljani bodo poimenovali po njem manjši trg za uršulinsko cerkvijo, njegovo hišo na Mirju bodo preuredili v muzej slovenske arhitekture, drugo leto pa bodo začeli podeljevati posebne »Plečnikove nagrade« za najboljše arhitekturne stvaritve.

M. V.

Predstava SG na malem odru - LeRoi Jones »Čreva«

Slovensko gledališče je prvič v Trstu predstavilo enodejanko v dveh delih »Čreva« LeRoia Jonesa. Predstave so v mali dvorani Kulturnega doma v obliki tako imenovanega MALEGA ODRA. Na ta način hoče gledališče posredovati gledavcem različna »avantgardne« dela in tako zadovoljiti tudi tisti del občinstva, ki je naveličano takoimenovanega klasičnega gledališča ali gledališča v klasičnem pojmovanju. Gotovo je to posebna vloga gledališke ustanove, važno je le, da ima vodstvo pri izbiri posluha za to, da ve, kaj je res avantgardno in umetniško zadosti kvalitetno, da je vredno naporov igravcev, režiserjev in ostalih odrskih sodelavcev in seveda tudi materialnih stroškov, ki jih taka predstava zahteva.

Obisk pri premieri je pokazal, da je za enkratno tako predstavo zadosti gledavcev, saj je bila dvorana rezervirana za kakih trideset ljudi, pa je bilo premalo prostora. Verjetno bo pri prihodnjih predstavah manj gledalcev, čeprav je treba računati tudi na tisti del občinstva, ki bi bil rad »napreden« za vsako ceno, in na tiste, ki jih vsaka novost mika in bi ne hoteli ostati nekeje zadaj.

Pisatelj sinočnjega dela, črnc, je pisatelj, pa tudi politik. Zato seveda lahko pričakujemo, da je njegova drama politično angažirana, politično — v smislu borca za črnske pravice.

»V »Črevih« prisostvujemo kratkemu potovanju črnca in belke s podzemsko železnico in njunem spopadu, ki se razrašča mimo njunih oseb v jasno in nedvoumno analizo sedanjega položaja črncev v ameriški družbi (M. Košuta v Gledališkem listu).

Slikar Palčić je zamislil zelo izvirno sceno obokastega prostora, ki naj naznači vožnjo v podzemski železnici, in ta obokan prostor sega do občinstva, tako da so nekeje tudi gledalci vključeni in usodno povezani s protagonistoma.

Mario Uršič je dal režiji že nek svojski izraz, tako, da dobiva po mladinski predstavi »Trnuljčice«, ki jo je pripravil v letošnji sezoni, zdaj tudi najnovejšo delo odraz svoje režijske koncepcije. Izviren je začetek, ko se igralec označuje s črno barvo, njegov krik nad usodnostjo, ki ga spremlja, in med predstavo še več novih izrazov.

Igravca Anton Petje in Bogdana Bratuževa sta svoji vlogi odlično odigrala, tako v glasovnem izražanju kot v mimiki, ki je bila doživeta in v tej povezavi z gledavci še mnogo bolj opazna kot sicer.

Kljub skrbni pripravi in velikim naporom vseh, ki so posredovali to predstavo, bo velikemu delu gledališkega občinstva, ki ljubi gledališče, vendarle žal za lepoto jezika, ki je bil od nekdanjega najlepša posoda umetniškega izražanja. To občinstvo bo razumelo krutost vsakdanjosti, ki ne govori v poetičnem izrazu, a tak način — ki ga imenuje sodobni umetnostni estetik »jezikovna pornografija«, ne bo zadovoljil in ne bo ohranil trajne vrednosti. Prevod je oskrbel Dušan Tomšič in je poiskal vse tiste vulgarne izraze, ki določene družbe v Ljubljani ne motijo. Vendar tak način izražanja v gledališču tudi mnogi sodobni kritiki v osrednji Sloveniji odklanjajo.

Naj nam prireditelji ne zamerijo, če izrazimo svoje mnenje, da moramo tudi v Trstu preudarno stopati za modo — in to je izrazita moda v gledališču — preudarno in pametno. Posebej v zamejstvu in pri tem paziti, da bodo ostale vrednote, ki jih ima narod za velike vrednote, nedotaknjene.

Jože Peterlin

MLADINSKI KROŽEK »JANKA PREMRLA-VOJKA« priredi v soboto 6. februarja od 18. do 20. ure prvo študijsko srečanje o temi:

VPRAŠANJE ZAPOSTAVLJENIH NARODNIH SKUPNOSTI V EVROPI

Uvodni referat bo imel podpredsednik Mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur Boris Pahor; koreferat o Okcitanjih pa akademik Peter Suhadolc.

Srečanje bo v prostorih Prosvetnega društva Barkovlje. Vabljeni vsi, posebno mladina.

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

ODBOJKA - Moška B liga:

SPEM - BOR 3:2 (15:7, 13:15, 8:15, 15:9, 15:11)

Škoda, da naši fantje igrajo odlično v glavnem proti skoraj nepremagljivim nasprotnikom, proti šibkejšim pa po navadi zaigrajo slabo. V soboto so Borovci igrali res odlično in so kljub odsotnosti Plesničarja, ki se zadnje čase sploh ne udeležuje več gostovanj, kmalu prisilili domačine k predaji. Sicer so si »plavi« zaslužili zmago, sodnik pa ni bil takega mnenja in je zlasti v zadnjem, odločilnem nizu, krepko potegnil z domačini. To dejstvo je ponavadi naravno za vsa tuja igrišča, kjer večina sodnikov skuša pomagati domačinom; čudno se nam le zdi, da v primerih, ko naše ekipe igrajo doma, le malokdaj naletijo na take sodnike. Tržačani so torej v soboto zaigrali kot res znajo, zlasti se je odlikoval Klavdij Veljak, ki je večkrat ukaznil izkušenega Jankoviča, ki sodi med najboljše igralce B lige. Na splošno so tudi vsi ostali opravili več kot zadovoljivo svojo nalogo in s tako igro bo lahko Bor nadoknadil še marsikaj, kar je izgubil v prvem delu ter si bo tako znatno popravil kritični položaj na lestvici. Domačini so se nam prikazali v že znani luči kot zelo solidna ekipa, ki upravičeno zaseda drugo mesto na lestvici. Prelahka zmaga v prvem setu in že krepko vodstvo (10:3) v drugem pa bi jim kmalu bila usodna. Veljak je namreč klical minuto, zbral in uredil Borove vrste in z neverjetnim podvigom dohitel domačine že pri desetici ter osvojil niz. To je dalo našim fantom takega zaleta, da so z lahkoto osvojili še naslednji del igre. Izid torej 2:1 za »plave«. V četrtem setu so se domačini spet zbrali in po ostri borbi izenačili stanje na 2:2! Treba je bilo torej odigrati še odločilni niz. Tržačani so krepko povedli, pri stanju 9:4 za Borovce pa se je sodniku nekaj »zataknilo«. Naenkrat so se mu zdele vse podane tržške žoge nošene in to je seveda zmedlo naše predstavnike, ki niso mogli več mirno razvijati svojega sistema. Domačini so to prednost izkoristili in prisilili goste k predaji. Na vsak način so Veljak in tovariši odšli z igrišča z dvignjeno glavo in nasprotniki so jim ob koncu iz srca čestitali za prikazano igro.

KOŠARKA - Moška D liga:

FRIULANA - BOR 63:55 (32:26)

Bor je v Vidmu ključ porazu zadovoljil, saj je končno zaigral dobro in se povsem enakovredno upiral nasprotniku. Tokrat nas je prijetno presenetil Rudes, ki je s točnimi streli od daleč v prvem

polčasu vnašal zmedo v domače vrste. Škoda, da je v nedeljo manjkal pri Boru Zavaddal, ki bi lahko s svojo izkušnostjo mnogo pripomogel. Dobro pa sta opravila svojo dolžnost mlada Kralj M. in Hrvatitč V., ki sta še enkrat dokazala, da sta že skoro dospel stalnim članom prve peterke. Edina kronična napaka, ki je »plavi« niti v nedeljo še niso odpravili, je sterilnost v začetku drugega polčasa. Tedaj se Borovci nekako zbojijo svoje moči in dovolijo nasprotniku, da z največjo lahkoto zbira dragocene točke. Seveda je potem navadno brezuspešno vsako zasledovanje, kajti nasprotno moštvo ima že tako veliko prednost, ki jim omogoča mirno obrambno igro, ne da bi bil zato izid v nevarnosti.

NAMIZNI TENIS - Ženska liga:

KRAS - ARAC 4:1

Tudi povratna tekma z ARAC ni bila za dvojico Milič - Kobal nikak problem. Še enkrat sta naši predstavnici dokazali, da jima v deželi ni para in kar je najbolj razveseljivo, končno se zavedata svoje premoči. »Rdeče« igrajo iz tekme v tekmo bolj samozavestno in zlasti napredek Kobalove je zelo viden. To smo opazili tudi v nedeljo, ko je »na papirju« mnogo boljša Hauserjeva, ki se ponša celo z enim državnim naslovom, le s težavo in z minimalno razliko premagala trdoživo Kraševko. Za Miličevo je bila tekma le boljši trening, saj postaja za to igralko vsak dan večji problem, kje naj dobi enakovrednih nasprotnic.

S to zmago si je Kras še bolj utrdil drugo mesto na lestvici in prepričani smo, da mu ga noben nasprotnik ne more več odvzeti.

KVALIFIKACIJE ZA MOŠKO A LIGO

V nedeljo se bo Sokol v Porto Marghera srečal z ekipo iz Coma, ki je osvojila prvo mesto B lige skupina A, v odločilni tekmi za napredovanje v elitno skupino. Tekma bo izredno izenačena, saj bodo naši fantje naleteli na izredno homogeno in izkušeno moštvo, ki razpolaga s kar tremi drugokategorijci. Košuta, Bole in Fabjan, ki nas doslej še niso razočarali, se bodo morali še enkrat izredno potruditi, saj bodo s to tekmo postavili na kocke izide celega prvenstva. Naša iskrena želja je, da bi se našim predstavnikom uspelo prebiti v A ligo, kjer bi lahko uspešno branili čast zamejskega namiznega tenisa. Srečno fantje!

ketna

Sodobno kmetijstvo

ANGLIJA — PRIMER CVETOČEGA KMETIJSTVA

Na Angleškem si ne belijo glave tako kot mi zaradi kmetijstva. Že zdavnaj zavzema kmetijstvo posebno vlogo v okviru angleškega narodnega gospodarstva — predvsem v zvezi z možnimi krizami v prehrani prebivalstva. Zato so mu posvečali veliko pozornosti. Kmetijski obrati so v veliki večini zgledno opremljeni s stroji in vodilni v organizacijsko-tehničnem pogledu. Anglija pridelava vse mleko za svoje domače potrebe, pokrije sama skoraj vse zahteve po svinjskem mesu, jajcih, ječmenu in krompirju, tri četrte vseh potreb po govedini in polovico svojih potreb po žitu. Anglija ne izvažata kmetijskih pridelkov.

Konkurenčne kmetijske cene

Cene kmetijskih pridelkov so na Angleškem sorazmerno nizke v primerjavi s tistimi na celini v glavnem zato, ker imajo zelo visoke hektarske donose pa tudi zaradi konkurence tujih proizvodov, tako surovega masla iz Nove Zelandije, kanadske pšenice in drugih tujih pridelkov. Tuji pridelki razen izjem niso podvrženi carini. Manjšim kmetom daje sicer država posebne podpore, ko pridelovalni stroški daleč presegajo tržno ceno. Prispevke plačujejo davkoplačevalci, vendar ne vsi enako. Premožnejši sloji plačujejo več kot revni sloji.

Velik preobrat z vstopom v EGS

Z vstopom v Evropsko gospodarsko skupnost se bo marsikaj spremenilo. Najprej bodo spremenili cene vrsti hranil, ker bo odslej morala Anglija dajati prednost pridelkom svojih sočlanic. Konec je z poceni novozelandskim maslom. Gospodinjje so že negodovale proti vstopu Anglije v EGS in še negotujejo, kmetovalci pa nimajo posebnih skrbi. Državne subvencije bodo še izplačevali slabše stoječim kmetovalcem. Sploh si kmetovalci od vstopa v EGS veliko obetajo, predvsem ker se bodo povišale cene skoraj vseh kmetijskih pridelkov.

Mali kmetje ne držijo rok križem

Mali kmetje na Angleškem se ne zanašajo preveč na državne podpore, zato si na vseh koncih prizadevajo ustanovljati združne organizacije, kar jim omogoča najemanje sposobne strokovne sile. Zanimivo je vedeti, da Anglija nima na splošno zelo visokega odstotka veleposestev, ker so dedni zakoni in visoke najemnine silile ljudi k prodaji. Tudi število dninarjev je razmeroma zelo nizko. Skoraj vsi kmetijski obrati stremijo k popolni strojni opremljenosti in shajanju s samo družinsko delovno močjo. Število kmečkega prebivalstva znaša 4 odst. vsega prebivalstva, delež pri narodnem dohodku pa 3 odst., vendar je vpliv dobro organiziranih kmetovalcev v državi mnogo večji kot drugod.

OBVESTILO CVETLIČARJEM

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu obvešča vse cvetličarje, da je še čas za prednaročilo čebulic žlahtnih sort holandskih mečev s 50 odst. prispevkom na nakupno ceno. Prednaročila sprejema nadzorništvo na svojem sedežu v ul. Ghega 6 do izčrpanja razpoložljivih zalog.

Mednarodno sporazumevanje tudi s pomočjo šolskih knjig

Institut za mednarodne šolske knjige v Braunschweigu (ZR Nemčija) se že nekaj časa ukvarja z novo obliko sodelovanja med razvitimi zahodnimi državami in državami tretjega sveta. Znanstveniki po nalogu mednarodnega komiteja UNESCO v Parizu pripravljajo načrt, ki naj bi doprinesel k boljšemu razumevanju med posameznimi narodi, njegovi pozitivni rezultati pa se bodo pokazali šele čez daljši čas.

Mnogi znani pedagogi menijo, da se osnova za izoblikovanje predsodkov, enostranskih mnenj in napačnih predstav izoblikuje že v otrokovih mladih letih. V zvezi s tem so sestavljavci novih učnih knjig prišli do spoznanja, da je treba mladini že zgodaj omogočiti spoznavanje resničnih dejstev. Znanstveniki v Braunschweigu proučujejo šolske knjige, namenjene 15-18-letnim dijakom v Franciji, Veliki Britaniji, Japonski, Indiji in v Venezueli ter preverjajo točnost in resničnost podatkov v zvezi z zemljepisom, zgodovino in politično vzgojo

v Zahodni Nemčiji. Na drugi strani pa njihovi kolegi v Caracasu, v Madrasu in na univerzi v Nairobiju ugotavljajo, v kakšni meri so podatki o njihovih problemih in razvoju v nemških šolskih knjigah objektivni.

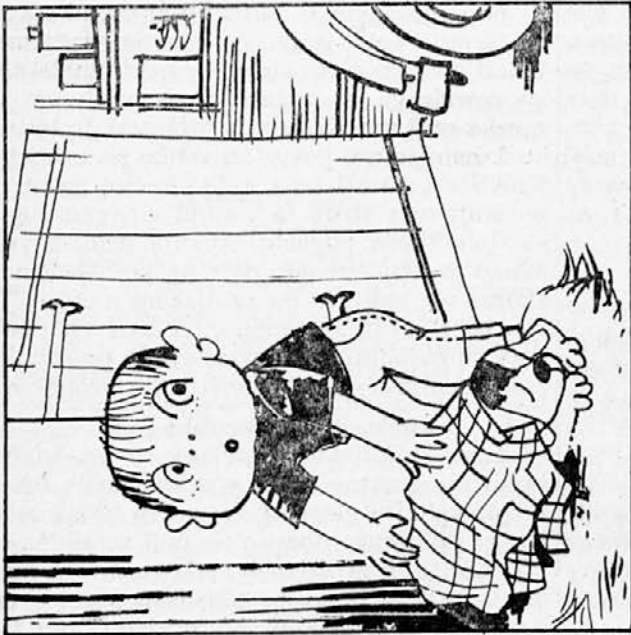
Čeprav znanstveniki v Braunschweigu nimajo nobene administrativne možnosti, da bi s svojimi spoznanji vplivali na izdajatelje šolskih knjig, saj lahko računajo le na moralni vpliv, so pri svojem delu dosegli že lepe uspehe. Pobuda tega instituta je najprej zajela samo zahodnoevropske države, nato so se začele izmenjave z vzhodnoevropskimi državami, končno pa tudi z azijskimi, afriškimi in latinskoameriškimi deželami.

☆

Lansko ljudsko štetje v Italiji je pokazalo, da je povprečna površina kmetije v deželi Furlaniji - Julijski krajini 7 ha (v ravnini), v goratih predelih pa 4,5 ha. Premajhen obseg kmetij zelo ovira modernizacijo kmetijstva.

REPEK

Piše: P. Kovač - Riše: Melita Vovk

»Ali se zdaj tudi ti igraš z medvedom kot Urška?«
Se sreča, da je bil psiček miren. Peter je samo prikal in stekel domov. Tudi konjederčev voz na oglu je izginil. Peter je urno odpahnil vrata in izginil v garaži.

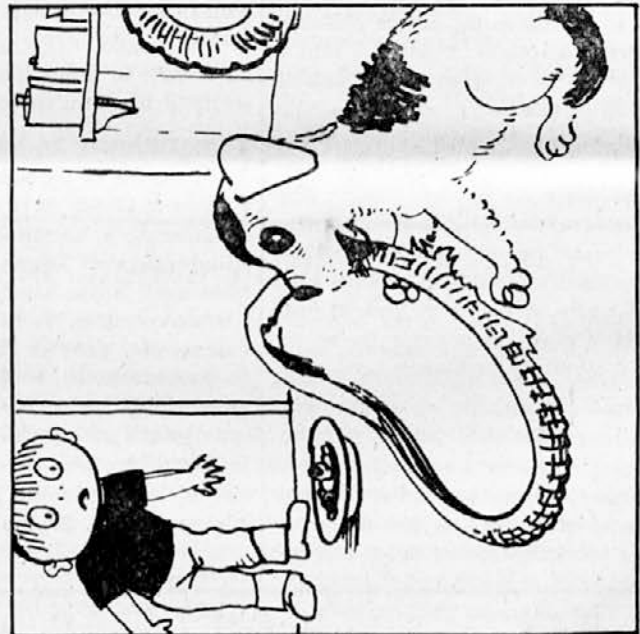
»Peeter!«

Seveda, ga že kličejo, Peter je položil prst na usta, pokimal svojemu novemu prijatelju in stekel v stanovanje.

je zamaknjeno opazoval.

Peter si je stekel pulover in zavil vanj psička, da je kukal iz njega samo topi smrček. Previdno je odpahnil vrata in pokukal ven. Na dvorišču je bilo videti vse varno. Toda pred njim je zijala temna veža — pot skoznjo se mu je zdela strašna. V veži pa ni bilo nikogar in Peter je srečno prišel na cesto. Tam pa je srečal soseda. Pozdravil jo je, ona pa je pogledala na zavoj, ki ga je držal v roki, in rekla:

»Ampak,« jo je Peter obupano pogledal, »saj za sladkosti sitost ne velja.«

Potem je hitel pospravljati mizo, da je lahko ob pravem času spravil svoj del. Brž ko je mogel, je stekel v garažo. Toda psiček med Petrovim kosilom ni miroval. Iz omare je potegnil novo zračnico za kolo in jo žvečel, kot da je najboljša klobasa. Peter se je kar za glavo prijel. Le kaj bo rekel

7. Peter je dolgo ostal v drvarnici. Bal se je, da ga kje čaka hudi mož, ki bo stlačil se njega v tisti voz. Kužek pa je očitno že pozabil na ujetništvo. S kupa tršak je izbrskal tulec za sukanec in se z njim neznanško zabaval.

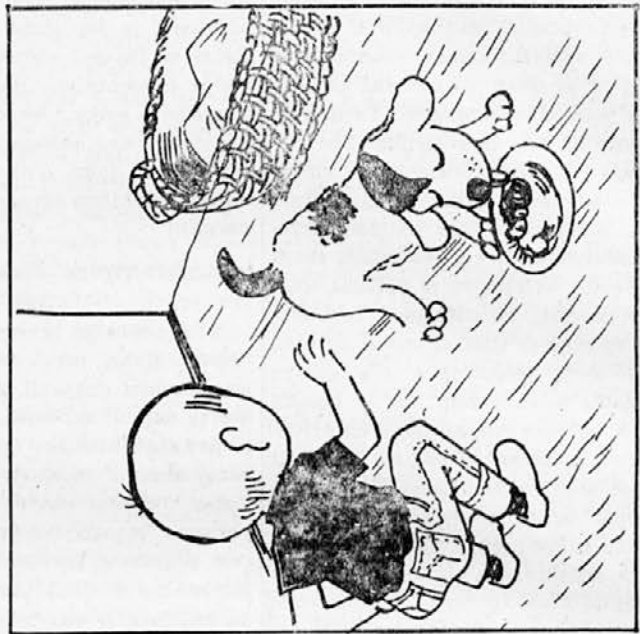
Gotovo si je predstavljal, da je tulec nevaren, kajti zarenčal je, mu pokazal zobe, potem pa ga je s tačko zakotalil in se jezno pogljal za njim. Ko ga je ujel, je zmagoslavno pogledal Petra. Peter ga

8. »Kje pa si bil?« je hotela vedeti mama.

»Pri prijateljih,« se je Peter samo na pol zlagal. Potem je hitel pripravljati mizo. Pri kosilu je Peter jedel čisto malo malo, da bi le kaj ostalo za njegovega psička. Nalašč je pustil polovico na krožniku, čeprav je to strogo prepovedano.

»No,« je rekla mama, »dobro, da je Peter danes že sit, bo za nas več sladoleda ostalo.«

očka, ko bo to opazil? Psiček je veselo priteklo k njemu, se zaprašil h kosilu, globoko pomolil glavo v krožnik in jedel tako hitro in glasno, da je kar pokalo. Pri tem je ves čas migal z repkom, ko ga je Peter gledal, si je mislil, da bo z zračnico že kako. Skoraj vse popoldne je prebil v garaži. Izmikal se je Urški, kakor je vedel in znal, pa tudi prijatelji, ki že hodijo v šolo, ga tokrat niso zanimali.